

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра німецької філології

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Іваницьок С. В. С. В. Іваницьок
Протокол № 2 від «17» жовтня 2018 р.

№1710201814

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Дискурсознавство

Підготовки БАКАЛАВРА
спеціальності 035 Філологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки
освітньої програми Мова і література (німецька мова, переклад)

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Дискурсознавство», підготовки бакалаврів, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, освітньої програми Мова і література (німецька, переклад)

Розробник:

канд. філол. наук, старший викладач кафедри німецької філології **Пасик Людмила Адамівна**

Рецензент:

канд. філол. наук, доц. кафедри практики англійської мови Калиновська Ірина Миколаївна

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри німецької філології СНУ імені Лесі Українки

протокол № 1 від 30.08.2018 р.

Завідувач кафедри: (Застровська С. О.).

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету іноземної філології

протокол № 1 від 13.09.2018 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету іноземної філології (Павлюк А.Б.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

О Пасик Л. А., 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03Гуманітарні науки 035 Філологія Мова і література (німецька, переклад)	Нормативна
Кількість годин/ кредитів 60 год. / 2 кредити		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Лекції: 16 год.
		Практичні (семінарські): 12 год.
		Самостійна робота: 28 год.
ІНДЗ: немає		Бакалавр

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	03Гуманітарні науки 035 Філологія Мова і література (німецька, переклад)	Вибіркова
Кількість годин/ кредитів 60 год. / 2 кредити		Рік навчання 3
		Семестр 5
		Лекції: 12 год.
		Практичні (семінарські): 8 год.
		Самостійна робота: 32 год.
ІНДЗ: немає		Бакалавр

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Програма навчальної дисципліни «Дискурсознавство», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки Бакалавра спеціальності 035 Філологія Мова та література (німецька, переклад).

Предметом цього навчального курсу є засади теорії дискурсу, знання яких дає можливість формувати лінгвістичну компетенцію студентів-бакалаврів. Цей навчальний курс має комплексний характер і теоретичну спрямованість.

Метою курсу є ознайомлення із теоретичними концепціями та підходами до вивчення дискурсу, із значущістю знання структури дискурсу і тексту і прийомів дискурсивного аналізу для загальнотеоретичної підготовки лінгвіста. Студенти вивчають основні теорії дискурсу і тексту, структури і типи дискурсу. Курс націлений також на демонстрацію можливостей дискурсивного і

текстового аналізу, що є особливо важливим для майбутньої самостійної наукової роботи студентів під час написання курсових і магістерських досліджень.

Основними завданням курсу є

1) навчити студентів визначати типи дискурсу і тексту, типи мовлення усередині мовленнєвого твору, типи висловлювань;

2) навчити структурувати дискурс і текст відповідно до одиниць його членування на рівні мікро- і макроструктури;

3) застосовувати адекватну термінологію і концептуальний апарат у власних дослідженнях і наукових текстах; використовувати методи дискурсивного аналізу у власній науковій роботі

4) розпізнавати лінгвістичні теорії в комунікативному та науковому дискурсі;

5) показати можливість застосування знань із теорії дискурсу на практиці (при створенні різних текстів; при вивченні комунікативних процесів тощо).

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

різні типи дискурсу і тексту, типи мовлення і висловлювань; одиниці членування дискурсу на рівні мікро- і макроструктури; термінологію і концептуальний апарат, методи дискурсивного аналізу.

вміти: визначати типи дискурсу і тексту, типи мовлення і висловлювань; структурувати дискурс і текст відповідно до одиниць його членування на рівні мікро- і макроструктури; застосовувати адекватну термінологію і концептуальний апарат у власних дослідженнях і наукових текстах; використовувати методи дискурсивного аналізу у власній науковій роботі, створювати тексти різних типів з використанням теоретичних знань про мовну організацію та про різноманітні функції мови.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Дискурсознавство» складається з двох змістових модулів (денна форма навчання).

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основи теорії дискурсу					

Тема 1: Теорії тексту і дискурсу в лінгвістиці.	-	2	1	1	2
Тема 2. Породження і розуміння дискурсу.		2	1		3
Тема 3. Дискурсивний аналіз як лінгвістична дисципліна.		2	2		3
Тема 4. Типологія дискурсу.		2	2	1	6
Змістовий модуль 2. Граматика дискурсу. Інтертекстуальність.					
Тема 5: Структура дискурсу.		2	1		2
Тема 6. Граматика дискурсу.		2	1		3
Тема 7. Дискурсивні засоби мовленнєвого впливу.		2	2	1	3
Тема 8. Інтертекстуальність дискурсу.		2	2	1	6
Усього годин		16	12	4	28

Навчальна дисципліна «Дискурсознавство» складається з двох змістових модулів (заочна форма навчання).

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основи теорії дискурсу					
Тема 1: Теорії тексту і дискурсу в лінгвістиці.	-	1	1	1	3

Тема 2. Породження і розуміння дискурсу.		1	1	1	4
Тема 3. Дискурсивний аналіз як лінгвістична дисципліна.		2	1	1	3
Тема 4. Типологія дискурсу.		2	1	1	6
Змістовий модуль 2. Граматика дискурсу. Інтертекстуальність.					
Тема 5: Структура дискурсу.		1	1	1	3
Тема 6. Граматика дискурсу.		1	1	1	3
Тема 7. Дискурсивні засоби мовленнєвого впливу.		2	1	1	4
Тема 8. Інтертекстуальність дискурсу.		2	1	1	6
Усього годин		12	8	8	32

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Конспектування праць видатних лінгвістів-дискурсологів.	4	8
2	Укладання глосарію термінів дискурсології.	6	6
3	Анотування праць із теорії дискурсу.	6	6
4	Рецензування праць з теорії дискурсу	6	6
5	Дискурсивний аналіз текстів за вибором	6	6
	Разом	28	32

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Навчальна дисципліна «Дискурсознавство» не передбачає виконання ІНДЗ.

7. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна/заочна
1	Поняття дискурсу як одного з основних об'єктів лінгвістики. Дискурс і текст. Дискурс і мова. Дискурс і діалог. Текстцентричний і процедурний підхід у лінгвістиці.	2/1
2	Дослідження розмовної мови. Породження мовлення. Розуміння мови / мовлення	2/1
3	Дискурсивний аналіз як лінгвістична дисципліна. Транскрипція усного дискурсу	2/2
4	Типи і жанри дискурсу: а) модус, б) жанр, в) функціональний стиль. Соціальні сфери дискурсу	2/2
5	Сегментація дискурсу, макро- і мікроструктура. Структура тексту. Типи мовлення в тексті. Речення і висловлювання	2/1
6	Тема-рематична структура дискурсу. Дискурсивний час. Темпоральність, аспектуальність, таксис. Дейксис. Анафоричні відношення	2/1

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)			Підсумковий контроль (мах = 60 бал.)		Загальна к-сть балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
ЗМ 1	ЗМ 2	Самостійна робота	Залік. тест	Усна відповідь	
15	15	10	30	30	100

9. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Навчальний курс складається з двох залікових кредитів, які закінчуються *заліком* у 3 (денна) / 5(заочна) семестрі.

10. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ:

1. Поняття дискурсу як одного з основних об'єктів лінгвістики.
2. Дискурс і текст.
3. Дискурс і мова. Дискурс і діалог.
4. Текстоцентричний і процедурний підхід у лінгвістиці.
5. Дослідження розмовної мови
6. Породження мовлення.
7. Розуміння мови / мовлення
8. Дискурсивний аналіз як лінгвістична дисципліна. Транскрипція усного дискурсу.
9. Типи і жанри дискурсу: а) модус, б) жанр, в) функціональний стиль.
10. Соціальні сфери дискурсу.
11. Сегментація дискурсу, макро- і мікроструктура.
12. Структура тексту. Типи мовлення в тексті. Речення і висловлювання.
13. Тема-рематична структура дискурсу.
14. Дискурсивний час. Темпоральність, аспектуальність, таксис.
15. Дейксис. Анафоричні відношення. Визначеність і невизначеність. Текстові функції артиклевої форми імені.
16. Фонетичні аспекти дискурсу.
17. Лексичні засоби виразності дискурсу.
18. Синтаксичні засоби виразності дискурсу.
19. Невербальні засоби дискурсу.
20. Інтертекстуальність. Прецедентні тексти. Гіпертекст

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Інформативна лекція.
2. Лекція з опитуванням.
3. Практичні заняття з елементами дискусії.

4. Перехресне опитування перед початком лекції.
5. Перехресне опитування за 10 хвилин до завершення лекції.
6. Аналіз індивідуальних завдань студентів.

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Опитування.
2. Перевірка конспектів.
3. Перевірка виконання самостійної роботи.
4. Контрольні завдання.
5. Тестування.

13. Критерії оцінювання знань студента на практичних (семінарських) заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Студент може розрізняти об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

14. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів (максимум – 10 балів)

Бали	Критерії оцінювання
------	---------------------

10	Реферат виконано на високому рівні. Автор ерудований у досліджуваній проблемі, вміє критично оцінити наукові факти, бачить перспективу дослідження. Простежується самостійність суджень і творчий підхід до написання такого виду робіт. Основні положення дослідження аргументовані й проілюстровані прикладами. Результати відбиті в таблицях, схемах, діаграмах.
8	Автор компетентний у досліджуваній темі, вміє виділити проблемну ланку в роботі, аналізувати й інтерпретувати факти, володіє науковою термінологією. Подекуди зустрічаються певні технічні огріхи.
6	Якісний індикатор простежується досить чітко. Автор володіє інформацією, проте немає системності у викладі матеріалу. Відсутня самооцінка одержаних результатів. Зустрічаються стилістичні й орфографічні огріхи.
4	Робота репродуктивна. Виклад матеріалу безсистемний. Наявні посилання недоречні. Автор використовує чужу думку при аргументації своєї точки зору.
2	Якісний індикатор простежується нечітко. Тема неактуальна, оскільки проблема достатньо повно висвітлена в літературі. В роботі багато зайвої інформації, відсутні посилання.
0	Студент не підготував реферат.

15. Критерії оцінювання знань студентів на заліку

Залік складається з двох частин: 1) написання підсумкового залікового тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

В оцінці знань студентів враховується:

- 1) достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна);
- 2) обізнаність з основними поняттями, принципами, законами, правилами навчальної дисципліни;
- 3) логічність викладу матеріалу;
- 4) обґрунтованість власних міркувань;
- 5) уміння інтегрувати та диференціювати знання теоретичного матеріалу та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Відповідь вважається *повною (30 балів)*, якщо студент повністю оволодів матеріалом, обізнаний з усіма поняттями і термінами навчального курсу і адекватно оперує ними під час відповідей на поставлені питання, а також посилається на наукові дослідження з навчальної дисципліни, ознайомлений зі спеціальною літературою; демонструє здатність аналізувати факти, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками.

Відповідь вважається *недостатньо повною (20 балів)* за умов непоганого володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь студента має бути

правильною і обґрунтованою. Студент повинен продемонструвати знання теоретичного матеріалу, навички самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Допускаються незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння викладеного матеріалу.

Відповідь вважається *неповною (10 балів)*, якщо продемонстровані знання з предмету носять фрагментарний і поверхневий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Студент обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни, але не може дати достатньо критичної їх оцінки; допускає суттєві помилки, які порушують логіку викладення матеріалу.

Залік вважається *нескладеним* за умов неправильної або неповної відповіді, яка свідчить про нерозуміння поставленого завдання. Студент не володіє понятійно-категоріальним апаратом, необізнаний з літературою з навчальної дисципліни і допускає грубі помилки у викладенні матеріалу.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Дуже добре	
75 – 81	C	Добре	
67 -74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

16. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Кашкин В. Б. Введение в теорию дискурса / В. Б. Кашкин. – М. : Восточная книга, 2010. – 152 с.
2. Кашкин В. Б. Дискурс : учеб. пособие / В.Б. Кашкин. – Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2004. – 74 с.

17. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики / Ф. С. Бацевич. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 304 с.

2. Безугла Л. Р. Лінгвістична прагматика та дискурсивний аналіз / Л. Р. Безугла // *Studia Philologica (Філологічні студії)*: зб. наук. праць. – К.: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – Вип. 1. – С. 95–100.
3. Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса: от психолингвистики к лингвосинергетике / В. Г. Борботько. – 4-е изд-е. – М.: Кн. дом «Либроком», 2011. – 288 с.
4. Дискурс, культура, ментальность: кол. монографія / отв. ред. М. Ю. Олешков. – Нижний Тагил: Нижнетагил. гос. соц.-пед. акад., 2011. – 526 с.
5. Застровська С. О., Пасик Л. А. Об'єктивація концепту PARTNERWANL у віртуальному дискурсі / С. О. Застровська, Л. А. Пасик // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – Житомир, 2011. – Вип. 56. – С. 86–90.
6. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
7. Седов К. Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции / К. Ф. Седов. – М.: Лабиринт, 2004. – 320 с.
8. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.
9. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики]: монографія / [за ред. В. Різуна]. – Київ: нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2002. – 392 с.
10. Чернявская В. Е. Дискурс как фантомный объект: от текста к дискурсу и обратно? / В. Е. Чернявская // *Когниция, коммуникация, дискурс. Направление «Филология»: междунар. эл. сб. науч. тр.* – Харьков, 2011. – Вып. 3. – С. 86–95.
11. Шевченко И. С. Дискурс и его категории / И. С. Шевченко // *Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна, № 973. – Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. – Вип. 68. – Х., 2011. – С. 6–12.
12. Шевченко И. С. Дискурс как когнитивно-коммуникативный феномен: единицы и категории / И. С. Шевченко // *Лингвистические исследования: сб. ст. ЕГУ – Вып. 5.* – Ереван: Лимуш, 2015. – С. 146–158.
13. Шевченко І. С. Мішель Фуко і дискурсивна парадигма в лінгвістиці / І. С. Шевченко // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. – 2009. – Т. 12, № 1. – С. 44–49.
14. Arnold M. Erzählungen im Öffentlichen: über die Wirkung narrativer Diskurse / M. Arnold, G. Dressel, W. Viehöver. – Wiesbaden: SpringerVerlag, 2012. – 394 S.
15. Dijk van Teun A. Text and Context. Explorations in the semantics and pragmatics of discourse / Teun Andrianus van Dijk. – New York: Longman Inc., 1977. – 261 p.

16. Dijk T. A. Discourse and Power / T. A. Dijk. – New York : Palgrave Macmillan, 2008. – 308 p.
17. Fraas C. Diskursanalytische Zugänge zum kollektiven Gedächtnis – Identität im Diskurs zur deutschen Einheit / C. Fraas // Akten des Internationalen Germanisten-Kongresses. – 2007. – S. 327–332.
18. Gardt A. Diskursanalyse. Aktueller theoretischer Ort und methodische Möglichkeiten / Andreas Gardt // Warnke. Diskurslinguistik nach Foucault. – 2007. – S. 28–52.
19. Graefen G. Germanistische Sprachwissenschaft / Gabriele Graefen, Martina Liedke. – Tübingen ; Basel : Narr Francke Attempto Verlag GmbH+Co., 2008. – 313 S.
20. Gredel E. Diskursdynamiken : Metaphorische Muster zum Diskursobjekt Virus / Eva Gredel. – Berlin ; Boston, Mass. : De Gruyter, 2014. – 269 S.
21. Jones Rodney H. Discourse and digital practices: doing discourse analysis in the digital age / ed. by Rodney H. Jones. – 1. publ. – London [u. a.] : Routledge, 2015. – XI. – 250 S.
22. Mills S. Der Diskurs: Begriff, Theorie, Praxis / S. Mills. – Tübingen : Narr Francke Attempto Verlag + Co., 2007. – 186 S.